

Eğitimin Sanata Etkisi 8

Sevil Yılmaz Aykul¹

Özet

Eğitim, insanın doğumundan ölümüne kadar devam eden bir süreçtir. Bu sürece ilişkin akademik anlamda sürekli olarak araştırmalar yapılmaktadır. Bu araştırmalarda elde edilen sonuçlar doğrultusunda yapılması gereken değişiklikler uygulamaya konmaktadır. Tüm ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de eğitimle alakalı bir sistem oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Sanat bir öğrenme yöntemi olarak insanların ruhsal ve ahlaki boyutlarının eğitimi olarak değerlendirilmektedir. Günümüzde sanat eğitimi toplumsal yapının aksayan yönlerinin ortaya çıkarılmasında önemli roller üstlenmektedir. Rollere bağlı olarak sanat ve eğitim arasında kuvvetli bağlar oluşmuştur. Bu doğrultuda araştırmanın amacını geçmişten günümüze sanat eğitiminde yaşanan değişimlerin araştırılmasını kapsamaktadır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği kullanılarak elde edilen verilerin betimsel analizi yapılmıştır.

İnsanlara küçük yaşlardan itibaren verilen sanat eğitimi, bireylerin özgür düşünceleri doğrultusunda duyarlılıkları ve iletişim süreçleri daha da geliştirmektedir. Bu nedenle çağdaş sanat eğitimi tüm toplumlar için vazgeçilmez bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

1. Giriş

Sanat ve eğitim geçmişten günümüze varlığını devam ettiren iki alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu zaman dilimi içerisinde iki alanında kaynağının ve varlığının tek sorumlusu insandır. Hem sanat hem de eğitim eğer ki karşılarında alıcı veya sanat severler olmaz ise eğitimin ve eğitilenin anlamı kalmayacaktır. Bu durum bir bakıma arz ve talep ilişkisini karşımıza çıkarmaktadır. Talep olmadığı zaman arzın; arz olmadığı zaman ise talebin olması bir anlam ifade etmemektedir (Erinç, 1988).

1 Öğretim Görevlisi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, syaykul@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-1827-1971

Sanat, toplumsal yapı içerisinde gerçeklik olgusu üzerinde hareket ederek diğer alanlara örnek teşkil etmektedir. Geçmişten günümüze kadar yaşanmış olaylara sanat tanıklık ederek bunları gelecek nesillere aktarmada öncülük etmiştir. Bu aktarım sürecin eğitim yoluyla gerçekleştirilebilmektedir. Sanat eğitimi iyi bir teorik yapıya oluşturularak gelecek nesillere aktarımları yapılabilmektedir.

Eğitim

Eski çağlardan bilim ve teknoloji çağına ilerleyebilmenin en temel kaynağı olarak eğitim değerlendirilmektedir. Eğitim insanlık tarihi kadar bir geçmişe dayanmaktadır. Zaman ilerledikçe kültürel düzeylere, ihtiyaçlara, özelliklerine göre uygun öğrenme ve öğretme yöntemleri doğrultusunda eğitim sistemi şekillenmiştir (Ünver, 2016).

Eğitim, insanların doğduğu andan itibaren başlayan ve bir ömür devam eden süreç olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin yaşamları doğrultusunda şekillenen ve sürekli olarak eğitim görme zorunluluğu bulunmaktadır. Eğitim her dönemde yeni geliştirilen meraklara bağlı olarak güncellenen eylemler ile devam etmektedir.

TDK'de eğitim, “Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme; terbiye” olarak tanımlanmaktadır (Url 1).

Sönmez (1991) eğitimi, “çevre ayarlaması yoluyla kişinin davranışlarını istendik yönde değiştirme ve değerlendirme süreci” olarak tanımlamıştır.

Tezcan (1991) eğitimi, “İnsanların kişiliğinin gelişmesine yardım eden ve onu temel alan, bireyi yetişkin yaşamına hazırlayan, gerekli bilgi, beceri, tutum ve davranışlar elde etmesine yarayan bir süreçtir” şeklinde tanımlamıştır.

Yapılan bu tanımlara göre, insanın değiştirilmesi gereken davranışlarını isteği doğrultusunda ve kendi yaşantısı içerisinde belirli bir sürece bağlı kalınmasını kapsamaktadır. Böylece eğitimin niteliğini oluşturan özellikler karşımıza çıkmaktadır (Selçuk, 1997).

Eğitim kullandığı yöntem ve metodlar ile bilimsel alt yapıya sahip olan, insanı ürünlerinde kaynak olarak değerlendiren yaratıcı fikirler ile sanatsal özelliklere sahip olan hem bilim hem de sanat dalı olarak ifade edilmektedir (Bilirdönmez ve Karabulut 2016).

1.2.Sanat

Sanat geçmişten itibaren farklı isimlerle anılarak günümüze kadar varlığını korumuştur. Bu isimlerle birlikte tanımında değişimlere uğrayarak anlam ve işlevinde farklılıklarla karşılaşmıştır. Sanata dair sürekli olarak devam eden değişimlere karşın birçok biçim ve üslup anlayışı, yapım yöntemleri, eser ortaya konarken kullanılan temalar günümüzde de halen varlığını sürdürmektedir. Zaman içerisinde insanların yaşam şekli ve karşılaşmış oldukları durumlara yönelik olarak tasvirler maddi veya manevi farklılıklar göstererek sanatın tanımına, anlamına, işlevine ve değerine yansımıştır (Sarı, 2018).

Görsel 1: Dünyanın en eski sanat eseri(Url 2)

2018 yılında Tibet platosunda yer alan Quesang kayalıklarında keşfedilen ayak izlerini Çin'in Guangzhou Üniversitesi'ndeki araştırmacılar tarafından dünyanın en eski sanat eseri olarak açıklamışlardır. Resimler 226 bin yıllık olduğu ve Denisova insanların çocukları tarafından yapıldığı belirtilmiştir (Url 2). Araştırmacılar arasında halen dünyanın en eski sanat eserlerine yönelik farklı düşüncelerin olduğu görülmektedir.

Sanata ilişkin literatürde birçok tanımlar yapılmıştır. TDK 'de sanat "Duygu ve düşünceleri göze ve gönle hitap edecek şekilde söz, yazı, resim, heykel vb. ile ifade etme konusundaki yaratıcılık" olarak tanımlanmaktadır (Url 1).

Özsoy ve Alakuş (2017) sanatı, “herhangi bir duygu, tasarı, güzellik kavramının ortaya çıkmasında kullanılan tüm yöntemler ve karşı konulmaz yaratıcılık” olarak ifade etmişlerdir.

Toplumun çağdaşlık ve medeniyet düzeylerini olması gerektiği şekilde yansıtan etmenlerin başında sanat kültürü gelmektedir (Tunç 2009). Bir toplumun sanat kültürünün oluşmasında geçmişten günümüze o toplumdaki eğitim anlayışıyla ilgilidir. Verilen eğitimle birlikte bireyler yaşadıkları şehrin fiziki ve kültürel yapısı üzerinde önemli değişimlere olanak sağlamışlardır.

1.3.Sanat Eğitimi

Sanat eğitimi, insan düşüncelerinden, duygularından psikomotor becerilerinden faydalanarak sanatsal ürünlerin ortaya çıkmasında etkili bir süreçtir. Ayrıca bu eğitim bireylerin, bilişsel yapılarının, duygularının dengeli bir şekilde gelişimini sağlayan özel bir disiplin alanı olarak ifade edilmektedir.

Sanat eğitiminin temel amacının Özsoy ve Alakuş (2017) , algısal, bireysel/toplumsal, teknik ve estetik olarak sınıflandırmıştır. Algısal amacı, görsel sanatlar sanatın daha iyi bir şekilde kavranmasına yönelik olarak bireylere belirlenmiş algısal yetkinlikleri sunmak olduğunu belirtmişlerdir. Bireysel/toplumsal amacına bakıldığında, küçük yaş grubu ve genç öğrencilerin dünyayı daha iyi bir şekilde anlamalarına yönelik öğrenmenin niteliğini artırarak problem çözme yetisini geliştirmek hedeflenmektedir. Teknik amacında ise, sanat eğitiminde kullanılan araçların ve öğrenilmesi gerekli olan diğer yetilerin kazandırılmasıdır. Son olarak estetik amacına bakıldığında, öğrencilerin estetik dillerinin geliştirilerek bu dilin aktif bir şekilde sanatsal mecralarda sanatın biçimine ve doğasına uygun olarak kullanılmasını sağlamaktır.

Sanat eğitimiyle toplumların çağdaş, üretken ve pragmatik bireylerin yetiştirilebilmektedir. Ayrıca yetiştirilen bu bireyler aracılığıyla toplumlar kültürlerini koruyarak gelecek nesillere aktarılmasında önemli roller üstleneceklerdir. Bir toplumu ayakta tutan en önemli faktör kültürel zenginlikleridir. Bu zenginlikler sayesinde bireylerin sanat eğitimlerinin coğrafi ortamlarda yapılmasına olanaklar sağlamaktadır.

1.4.Güncel Sanat Eğitimi

Güncel sanat birçok açıdan değerlendirilmesi gereken bir kavramdır ve eskimeyen bir yönü de bulunmaktadır. Sanatçılar içinde yaşadıkları zamana, mekâna, yaşanan olaylara göre şekillenerek kendi tarzları doğrultusunda ve düşüncelerini aktarma biçimini seçmektedir. Ülkemizde özellikle 1990'lı yıllardan sonra güncel sanat akımı oluşmaya başlamıştır. Bu oluşan akımla

birlikte özellikle sosyokültürel değişimler ve olaylar sonucunda sanat ürünleri ortaya çıkmıştır (Ersen, 2010).

Güncel(Kavramsal) sanat anlayışında temel düşünce sanat olarak estetik beğeniye bakılmaksızın yalnızca düşünce açısından değerlendirilerek kullanılan her türlü malzeme bir sanat eseri olarak değerlendirilmektedir. Sanatçının aklına bir fikrin gelmesi o andan itibaren bir sanat olarak değerlendirilmektedir. Güncel sanatta eserlerin yalnızca bir alana sıkıştırılması kabul edilemez. Kısacası bu akım sergi alanlarını reddeder. Sanat galeri ve müzelere bağlı değildir. Sanat her an, yer ve zaman içerisinde yapılabilmelidir (Bulut, 2018)

Görsel 2: Richard Serra, The Matter of Time – Guggenheim Museum Bilbao(Url 3)

Richard Serra, Zamanın Maddesi ile çift elipsin görelî basitliğinden, spiralın karmaşıklığına kadar heykelsi formların algılanmasına yönelik bir eser sunmuştur. Sanatçı bir odanın tamamına eserini yerleştirmiştir.

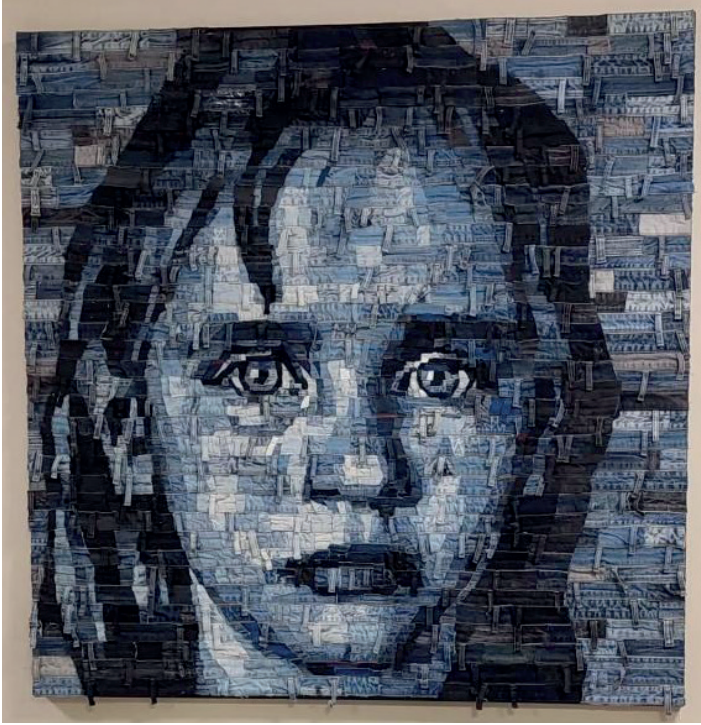
Görsel 3: Kuzgun Acar'ın "Soyut Kuşla" Heykeli(Url 5)

Ülkemizde güncel sanat alanında çalışan isimlerin başında 1960 yılında itibaren Füsun Onur, Kuzgun Acar, resim sanatçılarından Altan Gürman, Bedri Baykam ve Sarkis gibi isimler yer almaktadır (Bulut, 2018).

Görsel 4: Aslı Çavuşoğlu, Taşlar Konuşuyor(Url 3)

Aslı Çavuşoğlu, 2013 yılında Arter’de düzenlediği kişisel sergisinde “Taşlar Konuşuyor” adlı yerleştirmesinde, ülkemizde ki çeşitli kazı alanlarından elde edilen 71 adet arkeolojik taş yer almaktadır.

Görsel 5: Deniz Sağdıç’ın geri dönüşüm ürünleri ile yapmış olduğu eseri(Url 4)

Sanatçı her türlü kullanılmış objeyi, atık malzemeyi geri dönüşüm ve ileri dönüşüm teknikleri ile yeni sanat anlayışı ile eser olarak tekrar sanata kazandırıyor. Sanatın sürdürülebilirliğini savunan Deniz Sağdıç’ın eserleri yalnızca galeri ve müzelerde değil; alışveriş merkezlerinde, havalimanlarında veya bir dükkânın vitrininde sergilenebilmektedir (Url 4).

Görsellere bakıldığında içinde yaşanan zamana göre insanların ihtiyaçlarında farklılıklar görünmesiyle birlikte bu farklılıklar sanata da yansdığı görülebilmektedir. Sanatta bu farklılıkları görülebilmesi için sanatçıların yeni yöntem ve metodlara odaklanarak farklılıkları eserlerinde işlemeleri gerekmektedir. Bu tür değişimlerin tek amacı estetik ve güzelliğin sanatseverlere ulaştırılmasıdır. İnanlarda oluşacak olan istek ve duyguların sanat eserlerine dönüşmesinde en önemli etken bireylere verilen sanat eğitimidir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012).

Sanat eğitimi, bireylerin bilişsel yapılarına etkileyerek düşünme becerilerini geliştirmektedir. Karşılaştığı problemleri çözebilen, düşünebilen ve buldukları zamana kolaylıkla uyum sağlayabilen ve en önemlisi estetik açılardan bakabilen bireyler yetişmesinde sanat eğitiminin büyük bir rolü vardır (Akkurt & Boratav, 2018) .

Yolcu (2009) çalışmasında, “Nitelikli ya da niteliksiz; bir şekilde sanat eserleriyle isteyerek ya da istemeden meydana gelen karşılaşmalar, ilkeleri ve hedefleri çok iyi belirlenmiş nitelikli bir sanat eğitiminin gerekliliğini ortaya koymaktadır” şeklinde sanat eğitimi zorunluluğunun gerekçesini açıklamıştır.

2. Sonuç

İnsanlığın varoluşundan günümüze kadar yaşamın her bölümünde eğitimin ve sanatın önemi rahatlıkla görülebilmektedir. Toplumsal, politik, ekonomik ve kültürel değişim ve gelişmelerle birlikte sanat eğitimi bireylerin bu döngü içerisinde yer alabilmesi ve bu döngüye ayak uydurmasında vazgeçilmez bir süreç haline gelmiştir. Zaman zaman bu değişimlerin yönünde farklılıklar olsa da ülkelerin genel eğitim sistemi içerisinde sanat eğitimi önemli bir konuma getirilmesi gerekmektedir.

Sanat eğitimi dönemsel farklılıklara rağmen kendi içinde güncel sanatını uygulamaya çalışmıştır. Güncel sanat içinde yaşanan dönemin sosyolojik yapısına bağlı olarak şekillenmiştir. İnsanların ihtiyaçları ve merak duyguları doğrultusunda sanatçılar eserlerini ortaya çıkarmaya çalışmaktadırlar. Güncel sanat, araştıran, düşünen ve düşüncelerini pozitif anlamda ortaya koyan bir sanat akımıdır. Sanat ve sanatçı için zaman, mekan ve malzeme fark- etmeksizin sanatseverlerin ilgi ve merak duygularına hitap eden eserler ortaya konmaktadır. Ayrıca sanatçılar almış oldukları eğitim ve yaşadıkların çağın özelliklerine göre eleştiren, sorgulayan; herhangi bir malzeme, nesne kullanmadan eserler üretebilen kişiler olarak yansıtılmıştır.

Sonuç olarak toplumdaki her birey fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanması kadar sanat eğitimine yönelik ihtiyaçlarının da karşılanması gerekmektedir. İnsanların yaşamsal ihtiyaçlarının yanında standartlara uygun ve kaliteli bir yaşam için de sanat eğitimi vazgeçilmez bir süreçtir. Toplumun çağdaş bir uygarlık seviyesine ulaşarak kültürel zenginliği gelecek kuşaklara aktarılmasında sanat eğitiminin önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Kaynakça

- Akkurt, S., & Boratav, O. (2018). Neden Sanat Eğitimi? *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 1(1), 54-60.
- Bilirdönmez, K. & Karabulut, N. (2016). Sanat Eğitimi Süreç ve Kuramları. *EKEV Akademi Dergisi*, (65), 343-356.
- Bulut, Ş. (2018). Güncel Sanatı (Kavramsal) Anlamaya Çalışmak. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 4(1), 69-76.
- Buyurgan, S. & Buyurgan, U. (2007). Sanat Eğitimi ve Öğretimi. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Erinç, S. M. (1988). Sanat ve Eğitim. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 175-182.
- Ersen, L. (2010). Türkiye’de 1990 Sonrası Güncel Sanat ve Kültürel Kimlik Kavramı. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(6), 47-53.
- Özsoy, V. & Alakuş, A. O. (2017). Görsel sanatlar eğitiminde özel öğretim yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Sarı, E. (2018). Sanat Olgusunun Tarihsel Süreçte Değişen Tanımı, İşlevi ve Değeri Üzerine. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 32(45), 131-151.
- Selçuk, Z. (1997). Eğitim psikolojisi. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Sönmez, V. (1991). Eğitim felsefesi. Ankara: PEGEM Yayınları,
- Tezcan, M., (1997). Türk Kişiliği ve Kültür-Kişiliği İlişkileri. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayını, 1997
- Tunç, A. Z. (2009). Köy enstitülerinde sanat eğitimi ve dönemin yöneticilerinin sanata yaklaşımları. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(2009), 30-34.
- Ünver, E. (2016). Neden ve Nasıl Sanat Eğitimi. *İdil Dergisi*, 5 (23), 831-878.
- Yolcu, E. (2009). Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri. Ankara: Nobel Yayıncılık.

İnternet Kaynaklar

Url 1: <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 22.11.2023.

Url 2: https://www.ntv.com.tr/galeri/sanat/dunyanin-en-eski-sanat-eseri-bulundu-226-bin-yillik,UV35j8y8A0-_cDnYbFp-4Q/5WvRSCYi_0WQxL6l-8s0wVA

Erişim Tarihi: 22.11.2023.

Url 3: <https://www.themaggar.com/cagdas-sanat-akimlari/> Erişim Tarihi: 24.11.2023.

- Url 4:** https://hasal.meb.k12.tr/icerikler/surdurulebilir-eserler-yapan-sanatci-miz-deniz-sagdici-atolyesinde-ziyaret-ettik_13555877.html#gallery-3
Erişim Tarihi: 28.11.2023
- Url 5:** <https://www.istanbulsanatevi.com/konular/soyut-dekoratif/geometrik/kuzgun-acar-kuslar/> Erişim Tarihi: 06.12.2023